

Motion till riksdagen 2023/24:2753

av Daniel Riazat m.fl. (V)

med anledning av prop. 2023/24:21 Stärkt tillgång till läromedel

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att utreda ett inrättande av en kvalitetsmärkning av läromedel som är utformad i enlighet med läroplanernas värdegrund, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som undersöker att det finns relevanta tryckta läromedel som följer respektive ämnes fastställda kursplan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att elever inom vuxenutbildning enbart ska förväntas hålla sig med enstaka lärverktyg och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

För Vänsterpartiet är det av yttersta vikt att den tryckta boken trots en alltmer digitaliserad värld har sin givna plats i dagens undervisning och att elever och lärare har tillgång till sakliga och allsidiga läromedel. Neds kärningarna inom grundskolan har lett till en sämre tillgång till aktuella, allsidiga och objektiva läroböcker och andra läromedel. Trots propositionens goda ambitioner, som Vänsterpartiet stöder, går det inte att komma ifrån den verklighet som dagens skolor verkar i.

Sveriges kommuner och regioner är satta under hård ekonomisk press. Den höga inflationen driver upp kostnaderna för de flesta inköp. I sin budget valde regeringen att inte kompensera kommunsektorn för de stigande kostnaderna. Detta har resulterat i stora sparbeting runt om i landet. Samtidigt konstaterar Sveriges Lärare i ett statistiskt faktablad från 2023 att klasserna redan i dag är för stora. Bland de lärare som svarat på undersökningen uppger 27 procent att gruppstorlekarna i skolan gör att eleverna inte hinner lära sig det de ska. Därför måste kommunerna i allmänhet och skolorna i

synnerhet tillföras mer resurser från staten för att propositionen ska få önskad effekt på elevernas kunskapsutveckling. Vänsterpartiet har ytterligare ett antal synpunkter på propositionens förslag som redovisas nedan.

3 Läromedlens kvalitet

De värden som skolan ska förmedla är människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta. Undervisningen ska dessutom vara saklig och allsidig. Dock förmedlar läromedlen som används i skolan ofta något helt annat.

Fördomar och stereotypa föreställningar kring vad som är manligt och kvinnligt samt trångsynthet bevaras och befästs i skolan när dess roll borde vara att bryta desamma. Det kritiska tänkandet och granskandet måste få större tyngd i undervisningen redan tidigt i grundskolan. Skolorna måste därför ta större ansvar när det gäller inköp och inventering av läroböcker.

Ansvar för att undervisningen utformas i enlighet med läroplanernas värdegrund ligger på huvudmännen, rektorer och lärare. Där bör det också ligga. Huvudmännen har ett stort ansvar att skapa rimliga förutsättningar att värdera de läroböcker som ska användas i undervisningen.

Läromedelsutredningen (SOU 2021:70), som propositionen bygger på, föreslog att regeringen eller den myndighet som regeringen föreslår ska få fastställa kvalitets-kriterier för läromedel. Detta förslag har regeringen valt att inte gå vidare med. Vänsterpartiet instämmer i de remissvar som kommit från bl.a. Jämställdhets-myndigheten om att det vore önskvärt att ha kriterier som inkluderar jämställdhets-perspektivet.

För att underlätta för skolorna vid inköp av läromedel och för att sätta press på läromedelsförlagen bör det inrättas en kvalitetsmärkning. Regeringen bör därför ge Skolverket i uppdrag att utreda ett inrättande av en kvalitetsmärkning av läromedel som är utformad i enlighet med läroplanernas värdegrund. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Tillgången till relevanta läromedel

Läromedelsutredningen föreslog ett inrättande av ett produktionsstöd till läromedel där det råder brist, exempelvis inom modersmål, nationella minoritetsspråk och yrkes-ämnen. Vänsterpartiet välkomnar att Skolverket fått medel och ett uppdrag att stödja produktion och utveckling av läromedel inom nationella minoritetsspråk för förskolan, övriga frivilliga skolformer och för de obligatoriska skolformerna. Men det råder brist inom betydligt fler ämnen, vilket Läromedelsutredningen belyste. När kraven dessutom utökas till att alla elever har rätt till tryckta läromedel som följer kursplanen så blir det ännu viktigare att säkerställa att dessa läromedel finns. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som undersöker att det finns relevanta tryckta läromedel som följer respektive ämnes fastställda kursplan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Läromedel på komvux

För Vänsterpartiet är det viktigt att alla människor har rätt till flera chanser och likvärdiga möjligheter till utbildning. Inköpen av kurslitteratur är en stor ekonomisk börda för många studerande. Att den som studerar måste köpa sin egen kurslitteratur kan ses som ett avsteg från principen om avgiftsfrihet för utbildningen. För den som läser samma utbildning under tonåren kostar det ingenting. Samtidigt kan det ibland också vara problem att få tag på vissa böcker när de säljer slut i bokhandeln. Skolbiblioteken köper förstås inte heller in tillräckligt många exemplar av varje bok för att de ska räcka till alla. Om huvudmännen köper in böcker underlättar det även för lärarnas planering eftersom de vet vilken bok de kommer att arbeta med de närmaste åren i stället för att behöva anpassa sig efter bokförlagens årliga utgivning.

Läromedelsutredningen föreslog att elever inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå ska få tillgång till läromedel utan kostnad. Regeringen väljer i stället att lägga ett lagförslag som bl.a. innebär att huvudmannen kan besluta att lärverktyg som varje elev inom utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå eller inom anpassad utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Vänsterpartiet anser att det behövs en skarpare reglering så att inte kostnader vältras över på de studerande. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att elever inom vuxenutbildning enbart ska förväntas hålla sig med enstaka lärverktyg. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Daniel Riazat (V)

Nadja Awad (V)

Maj Karlsson (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Karin Rågsjö (V)